

ВИОЛЕТА ЈОВИЧИНАЦ ПЕТРОВИЋ
Народна библиотека „Вук Караџић“ Крагујевац
vjovicinac@gmail.com
ТАТЈАНА ЈАНКОВИЋ
Народна библиотека „Вук Караџић“ Крагујевац
tanja.krag@gmail.com
МИРКО ДЕМИЋ
Народна библиотека „Вук Караџић“ Крагујевац
demic.mirko@gmail.com

УДК 091=161.3"17"
027.022(497.11)

РУКОПИСНА КЊИГА „СТОГЛАВ“ У ФОНДУ НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ „ВУК КА- РАЏИЋ“ У КРАГУЈЕВЦУ

САЖЕТАК | Једна од најстаријих рукописних књига у НБ „Вук Караџић“ у Крагујевцу је *Сѣоѣлав*, кодекс писан на рускословенском језику (у српској употреби) из 1743, а у Регистру старе и ретке књиге заведен као културно добро од изузетног значаја под бр. 433. Према запису, преписао га је јеромонах Јоасаф, пострижник манастира Беочина, у Училишту Петроварадинског Шанца (Новог Сада), у време када је префект Училишта био Дионисије Новаковић. Кодекс се састоји од 3 књиге: *Сѣоѣлав Свјѣшѣаѣо Генадија, ѣаѣријарха констѣанѣиноѣолскаѣо о вјерје* (О вери цариградског патријарха Генадија Схоларија – Златоструја), *Правила како сочињаѣѣи и разумеваѣѣи сложенѣја* (Правила како сасѣављаѣѣи и разумеваѣѣи сѣојеѣе речи) и *Нравоученије оѣѣ Свјѣшчѣнаѣо ѣисанија ѣо алфавѣѣѣу избранаја* (Моралне ѣоуке из Свѣшѣоѣ ѣисма ѣо азбуѣи избране). Народна библиотека „Вук Караџић“ је 2017. г. објавила двотомну публикацију под истим називом: први том чини фототипско издање кодекса, а други научно-стручна студија и превод на савремени српски језик.

КЉУЧНЕ РЕЧИ | рукописне књиге, културно наслеђе, XVIII век, православље, Срби, преписивачке школе, палеографија, хришћанска вера, духовне академије, Новосадско училиште, Јеромонах Јоасаф, манастир Беочин

Народна библиотека „Вук Караџић“ у Крагујевцу у Фонду старе и ретке књиге поседује три рукописне књиге: *Прошколок љавни скујшишина и редовни заседанија Чииалишиша крајујевачкој 1858-1888*, *Списак љриновљених књиа Јавне библиошеке у Крајујевцу* и *Сшољав*.

У њима не читамо само оно што је написано, већ и оно што је секундарно: податке који говоре о раду наше библиотеке и њеном развоју из Читалишта, читалачким и библиотекарским прегнућима појединаца, интересовањима, читалачком укусу и културном пулсирању Крагујевца, али и шире – српске културе и просвете. Поред књига штампаних у Књажеској књигопечатњи (основаној у Крагујевцу у време престоловања кнеза Милоша) – ове три рукописне књиге представљају највеће богатство наше библиотеке.

Генерације колега пре нас рукописну књигу *Прошколок љавни скујшишина и редовни заседанија Чииалишиша крајујевачкој 1858-1888*, представиле су јавности у фототипској форми, као сегменту штампане монографије Крагујевачког читалишта.¹ У њој су садржани записници (262) са седница Читалишта и одлуке Управног одбора и главних скупштина.

*Списак љриновљених књиа Јавне библиошеке у Крајујевцу*² установљен је 1901. и вођен до 1950. године. Овај списак заправо је веома обимна инвентарна књига. Установио га је и започео тадашњи библиотекар Милан Мајзнер, уједно и професор у Гимназији; као први стручни попис књижног фонда, списак садржи 24107 инвентарних бројева и знатно више књига или физичких јединица периферије под истим бројем.

Ове рукописне књиге, неколико деценија касније, ушле су у фокус нових генерација библиотекара поводом Библионета са темом *Скривено благо библиошека Србије* – када смо их представили библиотечкој јавности на стручном скупу у Пожаревцу (2010). Тада су такле наш истраживачки нерв, али и довеле у самокритичко преиспитивање о томе да ли их одговорно чувамо и како би требало да их представимо и јавности широј од стручне.

¹ *Крајујевачко чииалишише* (Крагујевац: Светлост; [Београд]: Народна библиотека „Вук Караџић“, 1978).

² Мила Медиговић Стефановић, *Народна библиошека у Крајујевцу: (1866-2004)* (Крагујевац: Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета; Народна библиотека „Вук Караџић“, Београд: Октоих, 2005), 99-100.

I – РУКОПИСНИ СТОГЛАВ, ПЕТРОВАРАДИНСКИ ШАНАЦ, 1743.

Рукописна књига *Сѡоїлав* постала је део библиотечког фонда 1952. г., када је у инвентарну књигу уведена под бр. 26750/120, али без података о томе како је dospела у нашу библиотеку. Према белешци преписивача, јерођакона Јосафа – пострижника манастира Св. Вазнесења у Беочину – преписана је 1743, за потребе училишта Петроварадинског Шанца (Новог Сада). Оставио је, такође, и белешку о томе да оригинал који је преписивао потиче из друге половине V века, као дело Светог Генадија, патријарха константинопољског.

Препознајући посебну културно-историјску вредност треће рукописне књиге у нашој библиотеци,³ у оквиру програма поводом Ноћи музеја, Дана словенске писмености и Националног дана књиге 2013, а потом и централне прославе Дана европске баштине 2014. у Крагујевцу – практично први пут смо је представили културној јавности: изложили је у витрини, електронски презентовали, а убрзо потом и дигитализовали (<https://issuu.com/nbkg/docs/stoglav>). То су били први (ис)кораци ван зидова Библиотеке: склонили смо баријере и ограничења у физичком коришћењу, нисмо је изложили ризику од оштећења, а успели смо да скренемо пажњу на њу. Уследио је још један степен заштите – њена конзервација у Библиотеци Матице српске, захваљујући пројектном финансирању Министарства културе и информисања РС 2015. године.

Њену особеност како по форми и садржини, тако и по пореклу и намени, требало је поткрепити чињеницама проистеклим из корелације културно-историјских, палеографских, књижевно-језичких и религиозно-етичких квалификатива. У томе нам је свесрдну помоћ пружила мр Душица Грбић, археограф саветник, магистар филолошких наука и библиотекар, руководилац Одељења старе и ретке књиге и легата Библиотеке Матице српске. Овом сарадњом започет је пројекат који је Министарство културе подржало на Конкурсу за финансирање или суфинансирање пројеката из области откривања, прикупљања, истраживања, документовања, проучавања, вредновања, заштите, очувања, представљања, интерпретације, управљања и коришћења старе и ретке библиотечке грађе (2017. године).

---

³ У Регистру старе и ретке књиге заведен је под бр. 433, као културно добро од изузетног значаја.

Физички опис

Пре рестаурације, повез књиге је услед раније употребе био оштећен - предња корица је била одвојена од блока књиге. Корице су формата 177x114 мм, листови 166x106 мм, а исписани блок листа - 135x78 мм. Обимом је невелика: чини је 40 листова, од којих један на почетку и девет на крају нису исписани. Листови су светложућкасте боје, прилично крти и склони крућењу због старости и структуре папира. Исписани су црним мастилом, а наслов и увод - црвеним.

На почетку рукописа нема заставице, а илуминације се налазе само на првом и последњем иницијалу, у виду лозичастих шара. Рукопис има и водени знак на 35. и 38. листу - то је људска фигура, погнуте главе, са подигнутом десном руком која замахује неком врстом бата или држи неупаљену бакљу, шака леве руке је стиснута у песницу и ослоњена на бок. Глава се не види добро јер се налази на пресавијеном месту које покрива повезни конац коришћен за прошивање листова.

Структура

Прва од три целине носи назив Стоглавъ. / сѣаго Генадіа Патріа|р|ха Константинополскаго; ѿ вѣрѣ / еже оубо православнѣю вѣрѣ / идѣти, ѿснованіе добрыхъ / дѣлъ естъ: тѣмже, ѿ вѣры / начинается Слово (Сѣоілав Свейоі Генадија, ѿаѣријарха Констѣанѣиноіольскоі, о вери. Ко, дакле, ѿправославну веру има, основу за добра дела има: сѣоіа, о вери ѿочиње беседа.), и по њој је и цела књига именована у инвентарној књизи. Срби су је често преписивали, јер на једноставан начин излаже основе хришћанског погледа на свет.

Други текст чине Правила. Какѿ сочинѣти и разѣмѣватисложеніа (Правила како сочињати и разумевати сложеніја - Правила како сасѣављати и разумевати сѣојеве речи), што би представљало прву уџбеничку литературу у којој се излажу систематизована лингвистичка правила рускословенског језика.

Трећа целина насловљена је Правоученіе ѿ сѣннаго писаніа по алфавитѣ избраннаѣ, слыши сѣе и вразѣмѣнаѣ (Нравоученіе оѿ Свѣашченѣо іисанија ѿ алфавитѣу избранаја - Моралне ѿоуке из Свейоі іисма ѿ азбуци избране) и представља збирку кратких, концизно формулисаних етичких мисли.

Писар - преписивач

О Јеромонаху Јоасафу (рођењем Јосифовић) има мало података. Рођен је 1716. у Сремским Карловцима, где је учио чувену школу руског учитеља Максима Терентјевича Суворова. Постригао се у манастиру Беочину са црквом Светог Вазнесења 1734, и рукоположен је за ђакона. Био је искусан у писању, појању и служењу литургије. За свештеника га је посветио епископ београдски Софроније, Грк (епископ око 1740-1745), у Катедралној цркви у Карловцима, с благословом патријарха Арсенија IV Јовановића Шакабенте. Рукопис у поседу наше библиотеке, за сада је једини познат његов рукопис. Из њега сазнајемо да се образовао у Новосадском училишту и да је за те потребе преписао овај приручник.

Училиште Петроварадинског Шанца

О раду Новосадског училишта врло мало се зна, јер су архиве Епископске резиденције и Српске гимназије спаљене у бомбардовању Новог Сада 1849, тако да је свако нађено сведочанство, као што је и овај *Зборник*, драгоцен. Новосадско Училиште – које се среће и под називом Collegium Vissariono-Pavlowicsianum Petrovaradinense⁴ – била је виша школа, духовни колегиј, односно академија за теологију и филозофију на којој су се школовали млади богослови. Основао ју је 1740/1741. г. епископ Бачке епархије Висарион Павловић, а потекла је из латинско-словенске Рождествено-богородичне школе. На челу Академије налазили су се ректор и префект, а предавања су текла на латинском и рускословенском језику, у схоластичком духу.

Ако имамо у виду да је црквене и манастирске рукописне збирке претежно чинило девет типова књига (апостол, јеванђеље, литургијар, триод, номоканон, псалтир, октоих, минеј и зборник проведи) и да су све биле богослужбеног карактера, а сагледавши садржај овог рукописа – јасно је каква му је била намена: настао је као вид приручника, за потребе учења будућих богослова. Ова чињеница говори и о њиховој ревности у раду: педантно су водили белешке, писали су по диктату и тумачењу својих професора, али су и преписивали њихове књиге, такође рукописне, које су им служиле у сврхе подучавања.

Познатији од Јоасафа, такође полазник новосадске духовне академије био је јеромонах Арсеније Теофановић, који је исписивао уџбенике из филозофије, логике, алгебре и тригонометрије, али на латинском језику. Нарочит замах

---

⁴ Душица Грбић, *Спољав из 1743: рукописни приручник јерођакона Јоасафа из 1743. у Училишту Петроварадинској Шанца (Новој Сади)* (Крагујевац: Народна библиотека „Вук Караџић“, 2017), 9.

новосадско Училиште доживело је у време када је у њему као наставник и префект деловао Дионисије Новаковић, кога у запису управо помиње и писар Јоасаф.⁵

Садржинске вредности

I – *Сѣоілав или Слово о вери Св. Генадија* је преовлађујућа целина: текст је исписан на 21 страни, у 100 глава нумерисаних арапским бројевима, због чега најчешће носи тај назив. Имајући у виду да су га Срби у својој прошлости радо читали и преписивали, сачувани примерци на српскословенском језику данас се могу наћи у библиотечким збиркама манастира Хиландара или Дечана (*Доброљубије*, XV в.), а има га и у рукописима из XVIII в. који се чувају у Библиотеци Српске патријаршије у Београду или у збирци манастира Грабовца.⁶ Није редак ни у руским штампаним букварима из XVII в., на основу чега палеограф Душица Грбић закључује да „те књиге могу бити потенцијални предлошци српских преписа у XVIII веку“⁷; мада се не могу искључити ни други извори. Иначе, *Слово о вери Св. Генадија* често је преписиван текст и јавља се и на другим редакцијама старословенског језика (бугарска, македонска, молдавска и др.). Зато су текстолошка поређења веома занимљива за палеографска и археографска сравњавања. Ево неколико примера⁸ вербализованог увођења у веру:

4. *Крстѣу Христѣовом с вером се клањај, јер је Госѣод на њему учинио сѣасење сваком човеку.*

13. *Са грује сѣране љуби ближњеѣа своѣ – с њим си се у истѣом корѣѣу родио, а у крстѣио – највише као хришћанина, чак и више неѣо браѣа. Јер рече Госѣод: заѣшо шѣо идем Оцу своме, идем и Оцу вашему.*

23. *Јер који добије властѣ од своѣ цара, од својих ѣодређених жели обожаване, а од још нижих од себе захѣева божанско ѣошѣовање.*

35. *Слава земаљска ни у ком ѣак ѣослу не може ѣомоћи. Слава земаљска ѣролази, збуњује и развејава све време човеку – као шѣо се олујна бура, која му оѣме боѣѣи род, несѣавши брзо, ѣодсмехује њеѣовој ѣлуѣосѣи.*

⁵ Грбић, *Сѣоілав...*, 8.

⁶ Исто, 44.

⁷ Исто, 30.

⁸ Томислав Кењић, „Стоглав из 1743“; у *Сѣоілав из 1743: рукописни ѣриручник јерѣѣакона Јоасафа из 1743. у Училишѣу Пеѣроварадинскоѣ Шанца* (Крагујевац: Народна библиотека „Вук Карацић“, 2017), 83–85, 87.

II - Иако *Правила* чине само једно поглавље из синтаксе, она су од велике важности за праћење развоја граматичке мисли код Срба и уобличавање првих „славенских“ (рускословенских у српској средини) граматика. Реч је о руским рукописним и штампаним граматицима 1723-1754, при чему у новонасталом рукопису настају измене као последица више могућих фактора: неразумевања, незнања, несвесне грешке или намерне интервенције преписивача. *Правила* сведоче о историји развоја језика у време су се, након старословенског периода, језик и писмо интензивно и несистематски мењали - фонетски, морфолошки и правописно. На четири стране (л. 22-25) у девет нумерисаних целина прецизно су објашњени стандарди спајања речи:

5: Ако је именована реч, њази да ли је именица или њридев. Ако је именица, њ треба знаџи коџ је рода, коџ њромене, коџ броја, коџ њадежа. Ако је њридев, њ треба знаџи да ли је дуџ или краџак (крњ), да ли може да се њореди или се не њореди, и коџ је сџеџена њоређења; налази се уз именицу и усаџлашава са њом у роду, броју и њадежу.⁹

III - Текст *Нравоученија* исписан је на осам страна (л. 25-32) грађанском ћирилицом, брзописним писмом и курзивом, са спорадичним графемама црквене азбуке.¹⁰ Језик је рускословенски са незнатним карактеристикама српског, што се тумачи брзином писања, али и свесном - намерном редакцијом преписивача.

*Моралне њоуке*¹¹ из Светог писма имају језгровиту, готово епиграмски заокружену мисао, савете за живот, прописују кодекс моралности и хришћански однос према животу и људима. Како због тематике, тако и због стила и начина изражавања - могу се сматрати солидном конструкцијом за настанак, развијање и усмеравање тока младе словенске књижевности.

Боље само хлеб са задовољсџвом у миру неџоли кућа њуна свеџа са свађом.

Злаџо џовори џако да њред њим филозоф не њроџовара ниједне речи. Ова реч убеђује, иако не може да џовори.

Ко џази шџа џовори, сачуваће од жалосџи своју душу.

Мржња и џоклони заслеџљују и очи најмудријих.

⁹ Кењић, *Сџоџлав...*, 99.

¹⁰ Грбић, *Сџоџлав...*, 25.

¹¹ Кењић, *Сџоџлав...*, 101.

Сѣоїлав - ѣре конзервације и ѡсле ње и ѣример лозичастѣ шаре око иницијала

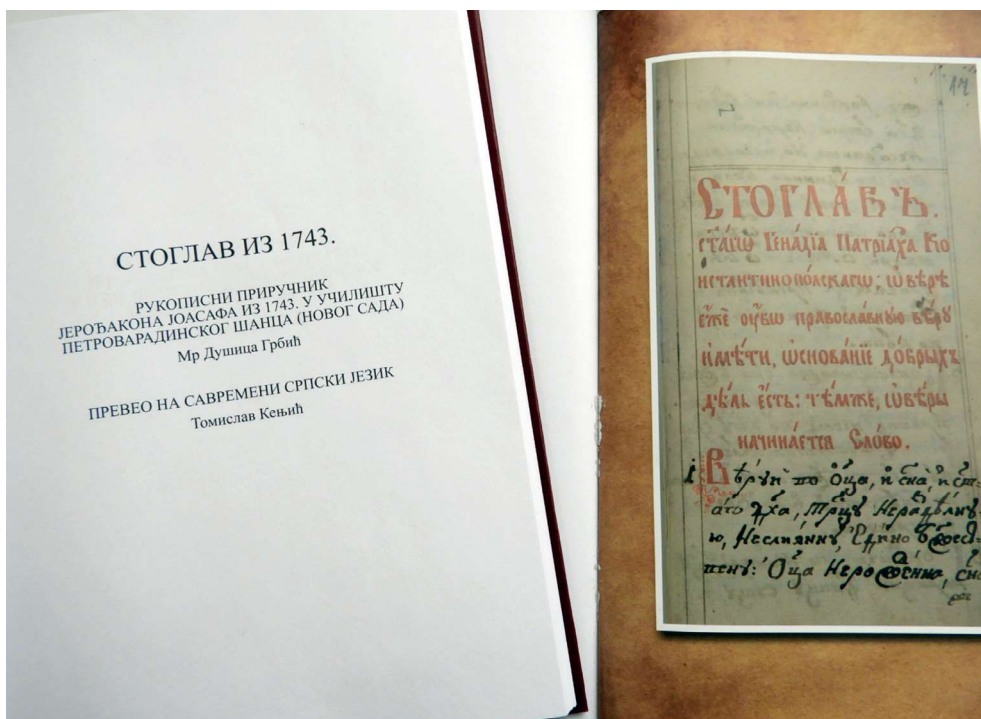
II - СТОГЛАВ, КРАГУЈЕВАЦ 2017.

Двотомна публикација коју смо захваљујући средствима Министарства културе и информисања Републике Србије објавили у пројекту *Сѣоїлав* - састоји се од (1) фототипског издања рукописне књиге¹² и (2) научне и стручне студије и превода на српски језик,¹³ а штампана је у тиражу од 200 примерака.

¹² Генедије I, цариградски патријарх, ?-471, *Stoglav" stágo Genádĭa Patriaha KonstantinopDzlskago ...* (Крагујевац: Народна библиотека „Вук Караџић“, 2017).

¹³ Душица Грбић; превео на савремени српски језик Томислав Кеџић, *Сѣоїлав из 1743. : ру-*

Сѣо҃лав - насловне сѣране двошомне ѣубликацие

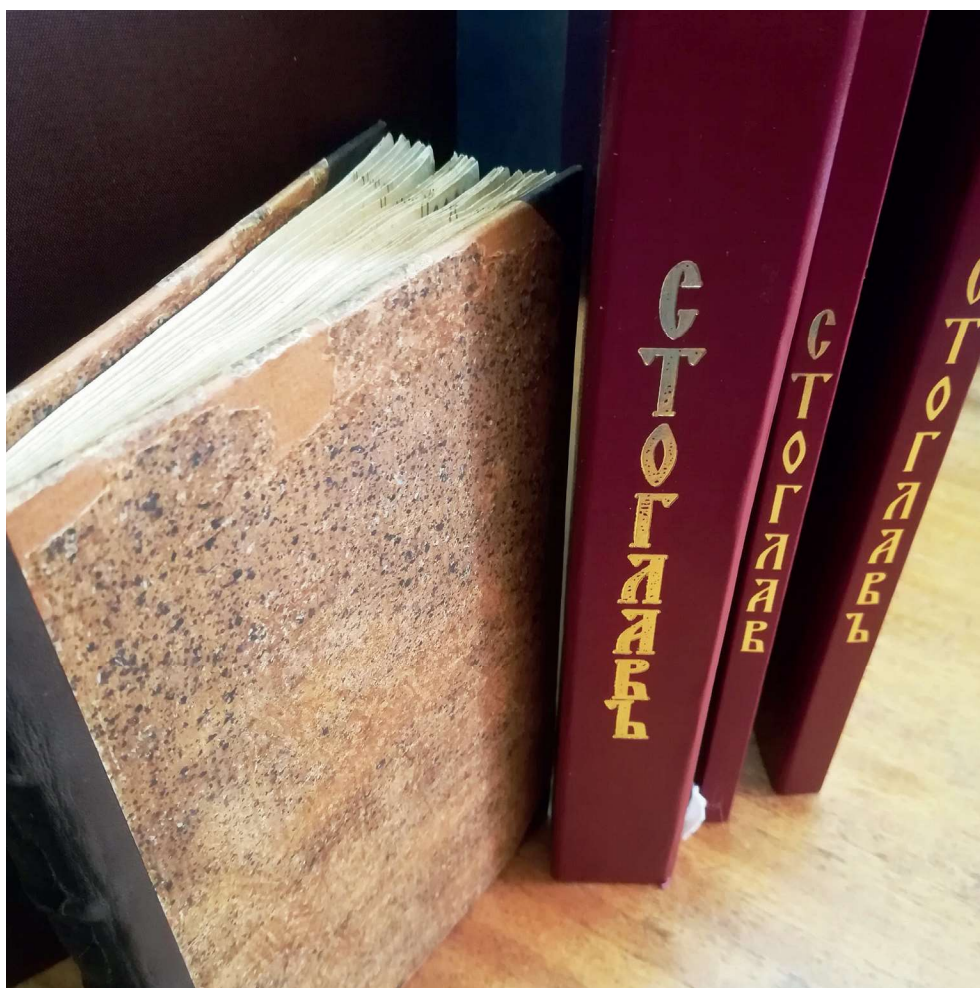
У обимној (80 стр.) и свеобухватној научној и стручној студији о рукописној књизи, мр Душица Грбић исцрпно наводи њене садржинске, текстолошке, формалне, палеографске, језичке, књижевно-историјске и историјске карактеристике - упоређујући их са примерима из бројних других писаних и штампаних књига, као могућих предложака овог рукописа. Подударност, сличност или слагање у наведеним аспектима анализе (садржај, текст, језик, писмо итд.) - наводе на више могућих претпоставки:¹⁴ од тога да је рукопис настао као дослован препис руских издања, до тога да је преписивачу био неразумљив, због чега је чинио ненамерне омашке или свесно уносио измене на основу свог језика а ради лакшег разумевања.

Уз студију, у другој том укључен је превод одн. осавремењени текст ради лакшег разумевања оригинала - како у својој напомени¹⁵ тумачи Томислав Кењић.

рукописни приручник јерођаконa Јоасафа из 1743. у Училишту Петроварадинског Шанца (Новог Сада) (Крагујевац: Народна библиотека „Вук Караџић“, 2017).

¹⁴ Грбић, *Сѣо҃лав...*, 72.

¹⁵ Кењић, *Сѣо҃лав...*, 112.

Стоглав – рестаурирана рукописна књига и двојтомна публикација (фотошпич са научном ситуацијом и преводом) са кутијом

Имајући у виду да је рускословенски језик подвргнут неминовној србизацији и неко време имао статус књижевног језика Срба у XVIII в. – разлика између оригинала и „превода“ не би нужно морала да буде већа од разлике између српског језика XIX и XXI в.

Културолошке вредности

Вредност овог рукописа сагледали смо из визуре времена и средине у којој је настао. Као катехизис одн. приручник вероучебног садржаја са елементима учења о језику – *Сѿоїлав* доноси значајне информације о Србима у XVIII веку. Чињеница да је настао под пером постриженика манастира Беочина, може да послужи и као коцкица у културно-историјском мозаику фрушкогорских манастира и манастирских преписивачких радионица, али доноси и важне информације о изворима богословља у Срба, сведочећи на тај начин о формирању културе и духовности српског народа. Уз то, рукописна књижица доноси и једну невеселу чињеницу да су Срби, поред увелико развијеног штампарства, у XVIII веку – још увек преписивали књиге.

Како нисмо успели да утврдимо како је овај кодекс доспео у нашу библиотеку – имајући у виду чињеницу да њен преписивач није имао никакве директне везе са Крагујевцем – остаје нам да претпоставимо да је у Крагујевац књига могла да стигне, највероватније, као дидактички материјал неког вероучитеља или каквог другог посвећеника духу православља, чистом језику и васпитању по моралним начелима. Такође, можемо га сматрати материјалним наслеђем који сведочи о развоју језика и писма, а тиме и о културном и просветном сазревању нашег народа. *Сѿоїлав* говори о катехетичким начелима и садржају наставе, а посебно о образовању свештеника и о напору црквених отаца за ширење хришћанства и православља.

Постигнути циљеви

Објављивање публикације имало је добар одјек. О њој се писало и говорило на бројним електронским медијима, шире од локалног дијапазона: РТС, дневне новине „Данас“, „Вечерње новости“, „Панчевачко читалиште“, Фестивал „Пази шта читаш“ (на коме је 2018. награђено „као публикација која има трајну вредност за српску културу и науку“) и неколико интернет портала и друштвених група.

Осавремењени текст и научна студија са коментарима и стручном анализом текста, читаоцу знатно олакшавају разумевање, што је израз опште демократичности и културно-просветне мисије јавних библиотека. Тако се дијапазон досегнутих корисника проширио у распону од библиофила до научне јавности.

Покушали смо да пошаљемо поруку да је једино на темељу знања могуће успоставити чврсту везу са културним наслеђем, што је од посебне важности – како за појединца тако и за читаво друштво – за утемељење духовних и моралних вредности у тренутку када су сви ови параметри пољуљани до последица

Stoglav - ogledi u elektronskim medijama

ozbiljne nacionalne tragedije. Viшегодишње искуство у популаризацији и заговарању о култури писмености и наслеђу, јасно нам је осветлило проблеме који успоравају овакве и сличне пројекте: недостатак конзерваторских лабораторија широм Србије и дефинисање процедуре и поступка дигитализације – ради стандардизације квалитета дигиталних записа и неограниченог приступа грађи, као апсолутног степена заштите старе и ретке књижне грађе.

Приликом вредновања ефеката нашег рада, наишли смо и на једну занимљивост: иако нисмо сигурни шта би могао да буде разлог – да ли је реч о процени вредности неког пасионираног поштоваоца књиге, посебно оне која оживљава

прошлост, или је објашњење у малом, такорећи библиофилском тиражу, или је у питању само обична трговачка клопка – тек, бележимо и тај податак да је на једном сајту¹⁶ за продају *Сѡоѡлав* достигао вредност од пет хиљада динара. И поред свега постигнутог, из *Сѡоѡлава* допире ехо поуке:¹⁷ „Колико год да си висок, исто толико смири себе.“

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

Генадије I, цариградски патријарх, ?-471, *Stoglav“ stágo Genádĭa Patriaha KonstantinopDzlskago* ... Крагујевац: Народна библиотека „Вук Караџић“, 2017.

Грбић, Душица; превео на савремени српски језик Томислав Кењић. *Сѡоѡлав из 1743. : рукоѡисни ѡриручник јерођакона Јоасафа из 1743. у Училишѡу Пеѡроварадинскоѡ Шанца (Новоѡ Сага)*. Крагујевац: Народна библиотека „Вук Караџић“, 2017.

Драпшин, Александра. „Фототипско издање рукописног приручника јерођакона Јоасафа из 1743. године“. *Чѡѡалишѡѡ: научни часоѡис за ѡѡеорију и ѡраксу библиоѡекарсѡѡва* бр. 34 (мај 2019): 88-90. Преузето 2. 10. 2020. 4https://citaliste.rs/casopis/br34/drapsin_aleksandra_l.html.

Ђошковић, М., „MISTERIJA U KRAGUJEVCU: Otkud Stoglav u srcu Šumadije?“. *Новости*. Преузето 2. 10. 2020. <https://www.novosti.rs/vesti/srbija.73.html:729736-MISTERIJA-U-KRAGUJEVCU-Otkud-Stoglav-u-srcu-Sumadije>.

Кењић, Томислав. „Стослови Стоглав: Фототипско издање рукописног приручника јерођакона Јоасафа из 1743. године“. *Краѡујевачко чѡѡалишѡѡ: лисѡ Народне библиоѡеке „Вук Караџић“ у Краѡујевцу* Год. 23, бр. 45 (2018): 36-38.

Милтенова, Анисава. „Късни отгласи от така наречения *Княжески изборник* в славянските литератури“. Преузето 26. септембра 2020. http://slovene.ru/2015_1_Miltanova.pdf.

Синдик, Надежда, Мирослава Гроздановић-Пајић и Катарина Мано-Зиси. *Оѡис рукоѡиса и сѡѡарих ѡѡѡамѡѡних књѡѡа Библиоѡеке Срѡске ѡравославне ѡѡархије у Сенѡандреји*. Београд: Народна библиотека Србије; Нови Сад: Библиотека Матице српске, 1991.

„*Сѡоѡлав* представљен крагујевачкој публици“. Радио телевизија Крагујевац. Преузето 2. 10. 2020. <https://rtk.co.rs/stoglav-predstavljen-kragujevackoj-publici/>.

„Stoglav – prepis rukopisa iz V veka – pred čitaocima“. РТС. Преузето 2. 10. 2020. <https://www.rts.rs/page/stories/sr/story/57/srbija-danas/3097627/stoglav---prepis-rukopisa-iz-5-veka---pred-čitaocima.html>.

Ђирлске рукоѡисне књѡѡе Библиоѡеке Маѡѡице срѡске. Књ. 8, *Молиѡвеници; Требници*. Нови Сад: Библиотека Матице српске, 2001.

¹⁶ Kupindo, preuzeto 2. 10. 2020, https://www.kupindo.com/Hriscanstvo/56231371_Stoglav-iz-1743-rukopisni-prirucnik-jerodjakona-Joasa .

¹⁷ Кењић, *Сѡоѡлав...*, 102.

VIOLETA JOVIĆINAC PETROVIĆ
Public library "Vuk Karadzic" Kragujevac
vjovicinac@gmail.com
TATJANA JANKOVIĆ
Public library "Vuk Karadzic" Kragujevac
tanja.krag@gmail.com
MARKO DEMIĆ
Public library "Vuk Karadzic" Kragujevac
demic.mirko@gmail.com

THE MANUSCRIPT "STOGLAV" IN THE STOCK
OF THE PUBLIC LIBRARY "VUK KARADŽIĆ" KRAGUJEVAC

SUMMARY | One of the oldest manuscripts in the public library "Vuk Karadžić" Kragujevac is *Stoglav*, a code written in Russian Slavic (which was in use in Serbia) dated back to 1743, and inventoried in the Registry of Old and Rare Books as a cultural good of extraordinary importance under number 433. According to the record, it was copied by hieromonk Joasaf, the *postržnik* of the Beočin monastery, in the School of Petrovaradinski Šanac (Novi Sad) at the time when the prefect of the school was Dionisije Novaković. The code comprises 3 books: *Сѣоїлав Свјайїаїо Генадија, ѿаїријарха констїанїиноїолскаїо о вјерје* (*On faith of the Patriarch of Constantinople Gennadius Scholarius - a Golden Stream*), *Правила како сочињаїи и разумеваїи сложенїја* (*The Rules on Making and Understanding Word Compounds*) and *Наравоученије оїї Свјашченаїо їисанија їо алфавиїу избранаја* (*The Morals from the Bible Chosen by the Alphabet*). The public library "Vuk Karadžić" published a two-volume publication in 2017 under the same title: the first volume is a phototype edition of the code, while the second volume is a scientific study and the translation to the contemporary Serbian language.

KEY WORDS | manuscripts, cultural heritage, 18th century, Orthodoxy, Serb, transcription schools, paleography, Christianity, spiritual academies, the Novi Sad school, hieromonk Joasaf, the Beočin monastery

ВИОЛЕТТА ЙОВИЧИНАЦ ПЕТРОВИЧ

Публичная библиотека "Вук Караджич", Крагуевац
vjovicinac@gmail.com

ТАТЬЯНА ЯНКОВИЧ

Публичная библиотека "Вук Караджич", Крагуевац
tanja.krag@gmail.com

МИРКО ДЕМИЧ

Народная библиотека "Вук Караджич", Крагуевац
demic.mirko@gmail.com

РУКОПИСНАЯ КНИГА "СТОГЛАВ"

В ФОНДЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ БИБЛИОТЕКИ "ВУК КАРАДЖИЧ" В КРАГУЕВАЦЕ

АННОТАЦИЯ | Одной из старейших рукописных книг в Народной библиотеке "Вук Караджич" в Крагуеваце является *Сѣо҃лав*, кодекс написанный в 1743 году на русско-славянском языке(сербской редакции), внесенный в *Реесѣре сѣарых и редких книг* под № 433, как культурное достояние чрезвычайной важности. Согласно протоколу, он был написан иеромонахом Иоасафом, пострижником монастыря Беочин, в Училище Петроварадински-шанац (в Нови-Саде), в пору, когда префектом училища был Дионисие Новакович. В кодекс входят три книги: *Сѣо҃лав Свяѣа҃о Геннадия, Паѣриарха Консѣанѣиноѣольскоѣ о вере (О вере Геннадия Патриарха константинопольского - Златоструй), Правила како сочиняѣи и ѣонимаѣи сложня (Правила сосѣавления и ѣонимания сложных слов) и Нравоучения оѣи Свяшченаѣо ѣисания ѣо алфавиѣу избрана (Моральные ѣоучения из Библии, выбранные в алфавиѣном ѣорядке)*. Народная библиотека "Вук Караджич" в 2017 году выпустила двухтомное издание под тем же названием: первый том представляет собой фототипное издание кодекса, а второй научно-профессиональное исследование и перевод на современный сербский язык.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА | рукописные книги, культурное наследие, XVIII век, православие, сербы, мастерские по переписке рукописей, палеография, христианская вера, духовные академии, Нови-Садское училище, иеромонах Иоасаф, Беочинский монастырь

